בס"ד

# עמק השבוע

עיונים וביאורים במהות ימי השבוע

מאת הרה"ג ר' **ראובן מלך שוואדץ** שליט"א

מחבר סדרת הספרים גינת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

גליון קמא

שנה ג

**פרשת ויצא תשפ"ז** והימים שסביבותי'ה

## צרה דיהויקים שאירע בחודש התשיעי

עיין בשו"ע או"ח סי' תק"פ בהרשימה דימים שאירע בהו צרות לכלל ישראל ולכך ראוי להתענות שהוזכר יום אחד מחודש כסלו, דבכ"ח בכסלו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו.

עיין בספר ירמיה פרק ל"ו דכתיב "ויהי בשנה הרביעת ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה אל ירמיהו מאת ד' לאמר, קח לך מגלת ספר וכתבת אליה את כל הדברים אשר דברתי אליך על ישראל ועל יהודה ועל כל הגוים מיום דברתי אליך מימי יאשיהו ועד היום הזה, אולי ישמעו בית יהודה את כל הרעה אשר אנכי חשב לעשות להם למען ישובו איש מדרכו הרעה וסלחתי לעונם ולחטאתם, ויקרא ירמיהו את ברוך בן נריה ויכתב ברוך מפי ירמיהו את כל דברי ד' אשר דבר אליו על מגלת ספר, ויצוה ירמיהו את ברוך לאמר אני עצור לא אוכל לבוא בית ד', ובאת אתה וקראת במגלה אשר כתבת מפי את דברי ד' באזני העם בית ד' ביום צום וגם באזני כל יהודה הבאים מעריהם תקראם, אולי תפל תחנתם לפני ד' וישבו איש מדרכו הרעה כי גדול האף והחמה אשר דבר ד' אל העם הזה, ויעש ברוך בן נריה ככל אשר צוהו ירמיהו הנביא לקרא בספר דברי ד' בית ד', ויהי בשנה החמשית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה בחדש התשעי קראו צום לפני ד' כל העם בירושלם וכל העם הבאים מערי יהודה בירושלם, ויקרא ברוך בספר את דברי ירמיהו בית ד' בלשכת גמריהו בן שפן הספר בחצר העליון פתח שער בית ד' החדש באזני כל העם, וישמע מכיהו בן גמריהו בן שפן את כל דברי ד' מעל הספר, וירד בית המלך על לשכת הספר והנה שם כל השרים יושבים אלישמע הספר ודליהו בן שמעיהו ואלנתן בן עכבור וגמריהו בן שפן וצדקיהו בן חנניהו וכל השרים, ויגד להם מכיהו את כל הדברים אשר שמע בקרא ברוך בספר באזני העם, וישלחו כל השרים אל ברוך את יהודי בן נתניהו בן שלמיהו בן כושי לאמר המגלה אשר קראת בה באזני העם קחנה בידך ולך ויקח ברוך בן נריהו את המגלה בידו ויבא אליהם, ויאמרו אליו שב נא וקראנה באזנינו ויקרא ברוך באזניהם, ויהי כשמעם את כל הדברים פחדו איש אל רעהו ויאמרו אל ברוך הגיד נגיד למלך את כל הדברים האלה, ואת ברוך שאלו לאמר הגד נא לנו איך כתבת את כל הדברים האלה מפיו, ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כתב על הספר בדיו, ויאמרו השרים אל ברוך לך הסתר אתה וירמיהו ואיש אל ידע איפה אתם, ויבאו אל המלך חצרה ואת המגלה הפקדו בלשכת אלישמע הספר ויגידו באזני המלך את כל הדברים, וישלח המלך את יהודי לקחת את המגלה ויקחה מלשכת אלישמע הספר ויקראה יהודי באזני המלך ובאזני כל השרים העמדים מעל המלך, והמלך יושב בית החרף בחדש התשיעי ואת האח לפניו מבערת, ויהי כקרוא יהודי שלש דלתות וארבעה יקרעה בתער הספר והשלך אל האש אשר על האח עד תם כל המגלה על האש אשר על האח, ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם המלך וכל עבדיו השמעים את כל הדברים האלה, וגם אלנתן ודליהו וגמריהו הפגעו במלך לבלתי שרף את המגלה ולא שמע אליהם, ויצוה המלך את ירחמאל בן המלך ואת שריהו בן עזריאל ואת שלמיהו בן עבדאל לקחת את ברוך הספר ואת ירמיהו הנביא ויסתרם ד', ויהי דבר ד' אל ירמיהו אחרי שרף המלך את המגלה ואת הדברים אשר כתב ברוך מפי ירמיהו לאמר, שוב קח לך מגלה אחרת וכתב עליה את כל הדברים הראשנים אשר היו על המגלה הראשנה אשר שרף יהויקים מלך יהודה, ועל יהויקים מלך יהודה תאמר כה אמר ד' אתה שרפת את המגלה הזאת לאמר מדוע כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך בבל והשחית את הארץ הזאת והשבית ממנה אדם ובהמה, לכן כה אמר ד' על יהויקים מלך יהודה לא יהיה לו יושב על כסא דוד ונבלתו תהיה משלכת לחרב ביום ולקרח בלילה, ופקדתי עליו ועל זרעו ועל עבדיו את עונם והבאתי עליהם ועל יושבי ירושלם ואל איש יהודה את כל הרעה אשר דברתי אליהם ולא שמעו, וירמיהו לקח מגלה אחרת ויתנה אל ברוך בן נריהו הספר ויכתב עליה מפי ירמיהו את כל דברי הספר אשר שרף יהויקים מלך יהודה באש ועוד נוסף עליהם דברים רבים כהמה".

[עיין ברש"י בריש איכה דאיתא וז"ל איכה ישבה בדד ירמיה כתב ספר קינות היא המגלה אשר שרף יהויקים על האח אשר על האש והיו בה שלש אל"ף ביתו"ת איכה ישבה איכה יעיב איכה יועם שוב הוסיף עליו אני הגבר שהוא שלש אל"ף בית"ות שנ' (ירמיה ל"ו) ועוד נוסף עליהם דברים רבים כהמה שלש כנגד שלש. עכ"ל. ועיין בחת"ס על דברים פ"ד פ"ל דאיתא וז"ל בצר לך כתיב היו צריה לראש, ראיתי בהקדמת הרא"ע לאיכה דוחה דברי חז"ל שאמרו שזו המגלה ששרף יהויקים דליתא, דהא לא נזכר בה מלך בבל ולא מפלת גוים ע"ש והנה מפלת אדום כתיב בת אדום יושבת בארץ עוץ, וכתיב תם עונך בת ציון פקד עונך בת אדום, גם מ"ש שלא נזכר בבל, נ"ל עפ"י מ"ש הרא"ע בדניאל א':ז' בשם ר' סעדיה גאון דשם צר הי' רגיל בכשדים ובבל נבוכדנצ"ר בלשצ"ר וקרא דניאל בלטשאצר, והמלצ"ר ע"ש, ע"כ נ"ל רמז כאן בפ' בצ"ר לך, וכתיב באיכה הי' צרי"ה לראש היינו הכשדים שהם צרים. עכ"ל.]

(עיין במהרש"א על בבא קמא דף נה ע"א דאיתא וז"ל בס' קינות יש דברים בגו ששרף יהויקים אותם והיו ג' א"ב איכה ישבה איכה יעיב איכה יועם הוסיף עליהם ירמיה אני הגבר ג' א"ב כנגד ג' א"ב וא"כ מפני מה הקדים אני הגבר לאיכה יועם והפסיק בין ג' הראשונות והוא מבואר כי בעונינו נחרב הבית פעמים ביום ט' באב וניטל מאתנו הטוב הגמור שנקרא ע"ש ההר הטוב הזה ונשתנה הט' אשר הוא רמז לטוב האמיתי כמ"ש לעיל מטובה לרעה בב' איכה הראשונים שהתחיל בראשונה טומאתה וגו' ובשניה טבעו וגו' יורו על ב' חורבנות שהיו ביום ט' באב דמיון ב' לוחות שנשתברו ושמא תאמר פסקה ח"ו טובה מישראל ע"כ הזכיר באיכה השלישי הט' בלשון טוב טובים היו וגו' כי שם מסיים בגאולה תם עונך וגו' יורה כי אחר שני החורבנות לא תשתנה הט' עוד כי אם לטוב לנו כל הימים ויום ט' באב יהפוך לנו לששון ולשמחה לבנין ההר הטוב ולזה כששרף יהויקים הג' איכה ח"ו פסקה טובה מישראל הנרמז באיכה יועם ע"כ הוסיף ירמיה למלאות זה והתחיל באני הגבר בכל הג' טיתי"ן בלשון טוב ע"ש שיהיו ישראל טוב לשמים ולבריות ולעצמם והפסיק בו ובין שנים הראשונים המורים בו על ב' החורבנות ובין האחרונות המורה אשר לא ישתנה הטוב ולא יבא רעה. עכ"ל.)

הנה מבואר בפסוקים דהאי צרה אירע בחודש כסלו, אבל לא מבואר באיזה יום בחודש כסלו. אולם בשו"ע מבואר כנ"ל דהצרה אירע בכ"ח כסלו. וצ"ל דכך קבלו חז"ל. ועיין לקמן שיתבאר בעז"ה שיש בזה הרבה גירסאות אחרות, וצ"ל שיש בזה נידון איזה יום קבלו חז"ל.

# האם יש לקיים האי תענות בכל החילופי גירסאות

הנה לפי המבואר בשו"ע התענית היא בכ"ח כסלו, דהיינו בחנוכה. והנה עיי"ש במ"ב בס"ק י"ב דאיתא וז"ל בכ"ח בכסליו וכו' יש חלופי גרסאות בזה וע"כ אין כדאי להתענות בחנוכה עיין במ"א. עכ"ל.

והנה המ"ב רק כתב דמחמת החלופי גירסאות אין להתענות בכ"ח כסלו, אבל לא כתב דמחמת החלופי גירסאות יש להתענות באיזה יום אחר בכסלו, והרי המ"ב לא כתב בפירוש מה הן החלופי גריסאות, וגם מזה משמע דלא ס"ל שיש להתענות בהחלופי גירסאות. והמ"ב כתב לעיין במג"א, ועיין במג"א שם דאיתא וז"ל בכ"ח בכסלו במגילת תענית כתב בשבעה בכסליו ובה"ג כתב בשמונה ובכל בו כתב בחמשה וכתב בשל"ה דאף המחמיר להתענות בכולן לא יתענה בחנוכה. עכ"ל. הרי דהמג"א הזכיר החלופי גירסאות, אבל גם הוא לא כתב בפירוש להתענות בהחלופי גיסראות.

אולם עיין באליה זוטא שם דאיתא וז"ל ובמקום עשרים ושמונה בכסליו כתב במגילת תענית בשבעה בכסלו ובבה"ג וצדה לדרך שמנה בכסליו ובכלבו חמשה בכסליו וצ"ע ובעל נפש יחמיר בכולם. עכ"ל. ועיין באליה רבא שם דאיתא קצת נוסח אחר וז"ל במקום כ"ח כסליו כתב במגילת תענית בשבעה, ובבה"ג וצדה לדרך בשמונה ובכלבו בחמשה, והמחמיר להתענות ובעל נפש יחמיר בכולן, חוץ מכ"ח כסליו שהוא חנוכה. עכ"ל. הרי מבואר שיש לבעל נפש להתענות בהחלופי גירסאות.

[עיין בספר השל"ה הק' מסכת תענית פרק נר מצוה כ"ה דאיתא וז"ל כתב בטור בכ"ח בכסליו שרף יהויקים את המגילה אשר כתב ברוך בן נריה, ובנוסח בעל הלכות גדולות שלנו איתא בשמונה בכסליו, ובכלבו איתא בחמשה בכסליו, ונראה לי דאף המתענה בהם ורוצה להחמיר ולהתענות ככל הנוסחאות, לא יתענה בכ"ח שהוא בחנוכה מאחר שאין הנוסחא מוסכמת. עכ"ל. ולכאורה יש שינוי בין הא"ר והשל"ה, דרק הא"ר כתב שיש לבעל נפש להחמיר. אבל עיי"ש בכף החיים ס"ק י"ט דאיתא וז"ל בכ"ח בכסליו שרף וכו' במגלת תענית כתב בשבעה בכסליו, ובעל הלכות גדולות כתב בשמונה, ובכלבו כתב בחמשה, וכתב בשל"ה דאף המחמיר להתענות בכולן לא יתענה בחנוכה, מגן אברהם ס"ק ה', אליה רבה שם. עכ"ל. ואפשר דמשמע דס"ל שאין שינוי בין הא"ר והשל"ה. וצע"ע בזה.]

והנה אם הדיוק הנ"ל בדעת המג"א והמ"ב הוא נכון נמצא שיש מחלוקת באחרונים אם יש לבעל נפש להתענות בהחלופי גירסאות, והיות שעכ"פ ליכא חיוב להתענות בהני ימים אפשר דאף בעל נפש יכול להקל בזה, אבל אפשר שאין לדייק כן. וצע"ע למעשה לבעל נפש.

# איזה יום בחודש כסלו הוא היום העיקרי לקיים האי תענית

הנה הא מיהא אם קשה לו להתענות הרבה פעמים, ורק רוצה להתענות יום אחד, יל"ע האם עדיף להתענות בה' כסלו בז' כסלו או בח' כסלו.

והנה אפשר דעדיף להתענות בח' כסלו, דעיי"ש בסי' תק"פ בלשון השו"ע דאיתא וז"ל אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם, ואף על פי שמקצתם בראש חודש, יש מי שאומר שיתענו בו, (וטוב שלא להשלים בראש חדש). עכ"ל. הרי דהמחבר והרמ"א התייחסו להדיא להא דמקצת מהימים הם בראש חודש, ולמה לא התייחסו להא דכ"ח כסלו הוא בחנוכה. ולכאורה משמע מזה דלאו דוקא בספרים אחרים יש גירסאות אחרות לגבי התאריך של התענית בכסלו, אלא אף בשו"ע צריך להיות בזה גירסא אחרת, והשו"ע לא כיוון כלל לומר שיש תענית בחנוכה, ולכן לא התייחס לזה. והנה ראיתי טוענים בזה דהגירסא הנכונה צריך להיות בח' בכסלו ונתחלף "ב" ב"כ". לפ"ז נמצא שיש אפשרות לומר דבאמת מבואר בשו"ע דהתענית היא בח' כסלו, ואין אפשרות לומר דבאמת מבואר בשו"ע דהתענית היא בז' כסלו, ואפשר שיש מזה סיבה דעדיף להתענות בח' כסלו.

ועיין בספר בירור הלכה שם דאיתא וז"ל הנה זכינו לסידור רב עמרם גאון דף לד ע"ב ומחזור ויטרי סימן רע"א וראבי"ה סימן תתפ"ט ובה"ג של אספמיא הנדמ"ח ברלין תרמ"ה תרנ"ב ובכולן כתוב כמו בבה"ג שלנו דיום התענית דשריפת המגילה הוא בשמונה בכסלו ונראה שזו הקבלה האמיתית וכו' טור כ"ח בכסלו הוא שיבוש ושיבוש עתיק הוא שנמצא גם בדפוסים העתיקים אישאר רמ"ה שונציני ר"נ לייריאה רנ"ה ולניציאה רפ"ב אויגשבורג ש"א ויניציאה ש"י שי"א עם הב"י ריווא די טרינטו ש"ך קראקא שצ"ט עם הב"ח ושאר דפו"י וגם בהרבה כתבי יד ואטי' רוסאנה כ"ט פריס תכ"ט אוקספורד בודלי ת"ש המבורג פ"ה ג' אוקספורד בודלי תש"ב אבל בכתבי יד קדומים מצאתי הגירסא בח' בכסלו פרמא ס"ד אוקספורד בודלי תרצ"ח, וגירסא זו היא גירסת אמת, ואין ריבוי הגירסאות מכריע בזה שבקל מתחלפים האותיות ב' כ' והוחלף למעתיקים מהאותיות בח' לאותיות כ"ח ויש שהוסיפו על הטעות והעתיקו בכ"ח ומתאמת הדבר בבה"ג שלנו ובבה"ג של אספמיא שבשניהם נמצא הגירסא בשמונה בכסלו שרף וכו' וכמו שהבאנו לעיל והרי הטור כתב בתחילת הסימן כתב בה"ג אלו הימים שמתענין בהם וכו' והרי אין גירסת הטור נידון בפני עצמו אלא הנידון הוא בגירסת הבה"ג ואין ספק דהשוואות הנוסחאות בבה"ג שלנו ובבה"ג של אספמיא ובכתבי יד של הטור יש בהם כדי להכריע את נוסח הבה"ג והטור שאין להם נוסח אחר מהמקובל בידינו, והגה גם בכתבי יד הקדומים של הבה"ג שלפנינו הנוסח בשמונה בכסלו שרף וכו' ואטי' ש"ד מילאנו אמברוזיאנה י"ד ח', וגם בספר יריעות עזים הנוסח כן כסלו ח' בו שרף וכו', בסוף הספר כתב מוסקבה גינזבורג קפ"ב ז' שגת קנ"א, וגם במחזור רומניא הנוסח כן כסלו בח' בו שרף וכו', סדר תפלות למנהג קהלות רומניא דף ר"ל ויניציאה שנת ר"פ והעיקר שזה גם הנוסח ששמענו בספר חסידים לרבינו משה הכהן בן אחותו של הרא"ש בן דודו של הטור בכסלו ח' כתב יד אוקספורד בודלי ב' אלפים רפ"ז א' א' ודפוס ראשון וארשה תר"ך ומש"כ בדפוס ירושלים תר"ץ ועוד אות צ"ה בכסלו ה' הוא שיבוש, וזה גם הנוסח של הצדה לדרך הנ"ל תלמיד בן

הרא"ש שהעתיקו מהטור כדרכו, וכל זה מחזק הכרעת נוסח הבה"ג והטור שאין להם נוסח אחר מהמקובל בידינו, ובכלל הכרעה זו נכלל נוסח השו"ע שאין בשולחן ערוך הנקרא ספר הקצר הוראה יתר על מה שביאר מרן המחבר בספר בית יוסף הארוך ושם אינו דן בחילופי הנוסחאות אלא אך בעיקר דין התעניתים שבטור ואין בספר הקצר דשו"ע אלא הוראה להתענות התעניתים שבטור ובכלל ההוראה להתענות בח' כסלו אחר שהוכרע כן הנוסח בטור ולא בחנוכה בכ"ח כסלו כפי שנדפס בכל דפוסי השו"ע, סוף דבר בחודש כסלו שרף יהויקים את המגילה וכמו שנתבאר בספר ירמיה והספר הקדום דמגילת תענית נשתבש בחסרון היום אך ודאי קיבלנו מחז"ל יום אחד מסוים ובשאר הימים לא קיבלנו שום מאורע להתענות בו אלא שנשתבשו בהם כמה ספרים דפוסים וקצת כתבי יד וכו' ויום כ"ח כסלו נשתבש בו ספר טור ושו"ע שלנו והוא יום טוב דחנוכה ואסור להתענות בו הן תענית ציבור והן תענית יחיד ואפילו חתן ביוה חופתו אסור בתענית ויום ח' בכסלו הוא היום שבו שרף יהויקים את המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו וראוי להתענות בו וכמו שנמצא בסידורים ובמחזורים הקדומים וכפי שמקובל בידינו קבלה גמורה מהראשונים שקיבלו יום זה מהגאונים ז"ל איש מפי איש עד לחז"ל הקדושים שתיקנוהו להיותו יום שראוי להתענות בו. עכ"ל.

ועפכ"ז אפשר דעדיף להתענות בח' כסלו.

אבל כל האחרונים לא התייחסו לכל זה, דראינו שיש שכתבו דראוי להתענות בכל הימים, ויש שהביאו כל הגירסאות ולא כתבו להתענות כלל, אבל שום אחד מהם לא כתבו שיש להעדיף ח' כסלו יותר משאר ימים.

אולם אפשר דעדיין י"ל דאם עכ"פ רק מתענה יום אחד, וא"כ עכ"פ אינו עושה כהמחמירים, ומחמיר יותר מהמקילים, דע"פ הנ"ל יבחור ח' בכסלו יותר משאר ימים. וצע"ע למעשה.

[הנה ע"פ כל הנ"ל יש לעיין האם מותר להתענות בח' כסלו כשחל להיות בערב שבת, דאם יש בזה ספק גמור אפשר דאסור להתענות בערב שבת, אבל אם אנו נוטים דהתענית באמת צריך להיות בח' כסלו א"כ אפשר דמותר להתענות בו בערב שבת. וצע"ע היטב למעשה.]

(הנה לפי הצד דמותר להתענות בח' כסלו שחל להיות בערב שבת, נמצא דיכול לקיים האי תענית דח' כסלו בכל שנה, דח' כסלו אינו יכול לחול בשבת, דעי' בשו"ע או"ח סי' תכ"ח דמבואר שר"ח כסלו יכול לחול בימי אבגדה"ו, אבל אינו יכול לחול בשבת, וא"כ ח' כסלו אינו יכול לחול בשבת.)

# ז' בסלו יו"ט דמגילת תענית והשייכות להנ"ל

עיין במגילת תענית דכתיב "פרק תשיעי חודש כסלו וכו' בשבעה בה יום טב יום שמת הורדוס מפני שהיה נורדוס שונא את החכמים ששמחה היא לפני המקום כשהרשעים מסתלקין מן העולם שנא' וגם יד ה' היתה בם להמם וכתיב ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וכתיב וידבר ה' אלי לאמר וכן הוא אומר איש טוב זה ואל בשורה טובה יבוא ואומר ויצו המלך את בניהו בן יהוידע ויפגע בו וימיתהו וגו' ובאותו היום שמת הורדוס עשאוהו יום טוב". הנה קיי"ל דבטלה מגילת תענית, וא"כ לכאורה תו אין מתייחסים להאי יום בתורת יום טוב כלל.

אבל עיין במס' תענית דף יב ע"א דאיתא אמר רב חסדא כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיה תענית מיתיבי אנשי משמר מתענין ולא משלימין התם לצעורי נפשיה בעלמא הוא תא שמע דאמר רבי אליעזר ברבי צדוק אני מבני בניו של סנאב בן בנימין ופעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוא התם נמי לצעורי נפשיה בעלמא הוא, ועיי"ש בתוס' ד"ה התם דאיתא וז"ל התם לצעורי נפשיה בעלמא ואע"ג דאמרינן משחרב בית המקדש בטלה מגילת תענית והאי עובדא דרבי אליעזר בר צדוק היה לאחר חורבן דאי קודם החורבן אמרינן כיון שיש שלום אין שם גזירות המלכות האי תנא סבר דלא בטלה. עכ"ל. ועיין בט"ז באו"ח סי' תקס"ב ס"ק ג' שכתב ליישב קושיית התוס' באופ"א וז"ל דתענית שהוא בתורת תענית בטל האיסור מה שגזרו במגילת תענית דלא להתענות ביו"ט אבל קבלת צער בעלמא לא היה נאסר מעולם וע"כ לא היה בכלל הביטול כנלע"ד. עכ"ל. ועיי"ש ביד אפרים שביאר דברי הט"ז וז"ל עד כאן לא אמרו שביטלו אלא שחזר והותר מה שהיה אסור עד עתה כגון תענית שהיה אסור להתענות ביום טוב הכתוב במגילת תענית ושוב חזר והותר אבל מכל מקום לא ביטלו היום טוב עצמו והלכך לענין קבלת צער כגון תשעה באב שנדחה זה אינו בכלל תענית ולא נכנס בכלל איסור הכתוב שם עד שיוצדק לומר שביטלו אותו ולפי זה היינו צריכין לומר שהיום טוב עצמו בטלו ובאמת זה אינו דלא קאי רק על איסור תענית אבל קבלת צער מעיקרא לא נאסר ואם כן אף שבטלו האיסור מכל מקום מי שרוצה להקל בענין קבלת צער מחמת יום טוב שלו שפיר יש להקל שהיום טוב עצמו לא בטל לגמרי ולכך לא השלים מחמת היום טוב שלו. עכ"ל.

הרי מבואר יסוד דהימים טובים דמגילת תענית לא נתבטלו בעצמותם, ורק שאין חיוב להשתייך להני ימים טובים, ולכן לית בהו איסור תענית, אבל מי שמשתייך להימים טובים שפיר משתייך לימים טובים שעדיין קיימים.

ועיין בספר דרך ה' ח"ד פ"ז בעבודה הזמנית דאיתא וז"ל ושרש כלם הוא סדר שסדרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו, והנה על פי זה נצטוינו בחג בכל הענינים שנצטוינו לזכר יציאת מצרים, כי בהיות התיקון ההוא תיקון גדול מאד שנתקנו בו וכמש"ל, הוקבע שבשוב תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור שהאיר אז, ותחודש בנו תולדת אותו התיקון, ועל כן נתחייב באותם הענינים כלם, ועל דרך זה חג השבועות למתן התורה, וחג הסוכות לענין ענני הכבוד, אע"פ שאינו אותו הזמן בפרט, אלא שקבעה התורה חג זה לזכרון ענין זה, וכמ"ש כי בסוכות הושבתי וכו', וכן חנוכה וכן פורים, ועל דרך זה היו כל ימי מגילת תענית, אלא שנתבטלו מפני שלא היו ישראל יכולים לעמוד בהם, ונפטרו מהיות עושים זכר להם והתעוררות לאור המאיר. עכ"ל. הנה לכאורה משמע ברמח"ל כנ"ל, שעדיין יש "אור המאיר" בהימים הכתובים במגילת תענית, אלא שנפטרו מהיות עושים זכר להאי אור המאיר, אבל אם עושים זכר והתעוררות לאור המאיר שפיר חשיב שעשה זכר לאותו נס.

והנה אם הוא מאלו שרוצים לעשות זכר לאותו נס, יש מזה עוד סיבה להעדיף להתענות ביום אחר, ולא בז' כסלו.

[הנה פשוט דאין לומר דמזה דז' כסלו הוא יו"ט דמגילת תענית מוכח דאינו מהתעניות דמגילת תענית, דעכ"פ יש ימים שהם על הרשימה דימים טובים דמגילת תענית וגם על הרשימה דתעניות כגון כ"ה סיון וכיו"ב.]

# דעת תורה

מרן ראש הישיבה הגאון רבי **דוד פיינשטיין** שליט"א

## ויאמר לבן, טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר, שבה עמדי [כ"ט, י"ט]

יש לומר הביאור במה שאמר 'שְׁבָה עִמָּדִי', דקאי על מה שאמר לו יעקב בפסוק הקודם - 'אֶעְבָּדְךָ שבע שנים', ופירש רש"י שם, ד'שבע שנים' אלו הם ה'ימים אחדים' שאמרה לו אמו - 'קוּם בְּרַח לְךָ אל לבן אחי חָרָנָה, וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ ימים אחדים', וזהו שהשיב לו לבן 'שְׁבָה עִמָּדִי', כלומר, הנני מסכים לעצת אמך שתשב עמדי ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך עשו.

***

והנה ב'אור החיים' כאן כתב, שבמה שאמר לבן 'שְׁבָה עִמָּדִי', הערים לומר אליו, שישב עמו עד עולם, וטענה זו היה בדעתו לטעון כנגד יעקב כשיצטרך, ע"ש.

ולפי דברינו יהיה הביאור, דהמכוון האמיתי במה שאמר 'שְׁבָה עִמָּדִי', שמסכים לעצת רבקה אמו שישב עמו ימים אחדים, דהיינו בשבע שנות עבדותו לחוד, אלא שברמאותו הערים לבן לומר בסתמא 'שְׁבָה עִמָּדִי', דלשון זה יכול להתפרש שישב עמו עד עולם, והיה בדעתו לטעון אחר כך כנגד יעקב, שזו היתה כוונתו מתחילה, ולא יוכל יעקב לשוב אל בית אביו.

***

והנה להלן כתיב - 'ויהי כאשר יָלְדָה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן, שַׁלְּחֵנִי וְאֵלְכָה אל מקומי ולארצי', 'תְּנָה את נָשַׁי ואת יְלָדַי אשר עבדתי אותך בהן וְאֵלֵכָה' וגו', ומבואר שהיה משא ומתן בענין שילוחו של לבן את יעקב אל מקומו ולארצו, ולהאמור יש לומר הביאור בזה, שיעקב טען לו, דמה שאמר לו לבן 'שְׁבָה עִמָּדִי' היינו שמסכים לעצת אמו שישב עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיו עשו, ועכשיו שנולד יוסף, שהוא שטנו של עשו, שוב אין לו לחשוש מחמתו של עשו, ועל כן רוצה הוא לשוב אל בית אביו, ומכיון שהשלים את תנאו לעבוד עמו שבע שנים, הרי הנשים והילדים שלו הן, ורשאי הוא לקחתן עמו אל מקומו ולארצו. אולם לבן טען כנגדו, דמה שאמר 'שְׁבָה עִמָּדִי' היה זה תנאי בנתינתו לו את בנותיו לנשים, שישב עמו עד עולם, ואם אינו מקיים את תנאו זה, אינו יכול לשוב לביתו ולקחת עמו את הנשים והילדים (ואולי נכלל זה במה שטען לו לבן אחר כך - 'הבנות בְּנֹתַי והבנים בָּנַי' וגו').

ועיין בפירוש רש"י שם, דמה שאמר 'תְּנָה את נָשַׁי' וגו', היינו שאינו רוצה לצאת בלי רשות. ולהאמור יש לבאר מה שכתב שאינו 'רוצה' לצאת בלי רשות, דבאמת מן הדין היה רשאי לשוב לביתו עם נשיו וילדיו אף בלא רשותו של לבן, כיון שכבר השלים תנאו (וכפי שאמר יעקב ללבן אחר כך - 'כי יָרֵאתִי כי אָמַרְתְּ פן תגזול את בנותיך מֵעִמָּי', והיינו שמן הדין יכול לקחתן עמו, ואם מעכבו לבן מלקחתן, גזילה היא בידו), אלא שמכל מקום לא היה רוצה יעקב לצאת שלא בהסכמתו של לבן, ולכן השתדל לרצות ולפייס את לבן שיתן לו רשות לצאת, ורק אחר שראה יעקב את פני לבן כי איננו עמו כתמול שלשום, הוצרך לגנוב את לבו ולברוח מבלי להגיד לו כי בורח הוא.

# עמק הפרשה

הרה"ג ר' **ראובן מלך שוואדרץ** שליט"א

**בשבוע שעבר זכינו בחמלת ד' לסיים מחזור שלם דדברי תורה על פרשת השבוע במסגרת "עמק הפרשה", ועכשו בעז"ה מתחילים מחזור שני, מודים אנחנו לפניך ד' אלקינו על העבר ומבקשים על העתיד לסעייתא דשמיא עצומה.**

## עד הגל הזה [ל"א, נ"ב]

עיין בשער הכוונות דרושי הפסח דרוש י"ב דמבואר דהייחוד דל"ג בעומר מרומז בהפסוקים בסוף הפרשה דכתיב "ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך, עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה". והנה עיי"ש בפסוקים דכתיב "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל וגו' ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם וילינו בהר". הרי דאכלו שם על ה"גל". ולכאורה יש מכאן רמז לסעודת ל"ג בעומר.

ושו"ר בס' ודרשת וחקרת פ' בחוקותי דאיתא וז"ל מעשה אבות סימן לבנים ומרומז הענין בסוף הפרשה דכתיב ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל שהיה משתה ושמחה ואח"כ ויזבח יעקב זבח ופירש"י שחט בהמות למשתה הכל רמז למשתה ושמחה בל"ג בעומר וכו'. עכ"ל.

אלא דצ"ב דמהו תוכן הענין של אותה אכילה שאכלו על הגל, ועי"ז נוכל להבין תוכן הענין דהסעודת ל"ג בעומר. וצע"ע בזה.

ועיין בפרשת בלק דכתיב "ויעמד מלאך ד' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה, ותרא האתון את מלאך ד' ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה". ועי' בספר הלקח והליבוב חלק ל"ג בעומר עמ' מ"א דאיתא וז"ל רמזי תורה שכתבם הגה"ק בעל חמרא טבא זי"ע וכו' כתיב בפרשת בלק וכו' גדר מזה וגדר מזה ובתרגום יונתן "וקם מלאכא ה' בדוחקא דמיצע ביני כרמיא אתר דאקים יעקב ולבן אוגר וקמא מצטרא מיכא ושכותא מציטרא מיכא" וכו', ויש לדייק בלשונו ששינה בפירוש של גדר מזה וגדר מזה ממיצטרא מיכא לשכותא מציטרא מיכא, ויש להבין מה הכונה שלא פי' שניהם באותו לשון כמו בתרגום אונקלוס, ויש כאן עוד גילוי בדברי התרגום יונתן שהגדר היה הגלעד שהעמיד יעקב עם לבן, ויש להבין מה הקשר זה לזה, בספר חמרא טבא מביא שדורשי רשומות אמרו ששמעון ראשי תבות נוחל שלוש מאות ועשר עלמין, שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות (כדאיתא במשנה בסוף עוקצין) ור' שמעון זכה לאותן ש"י עולמות, והנה כתיב "משעול הכרמים" משעול ראשי תיבות להנחיל שלש מאות ועשר עלמין, הנה הש"י עולמות נחלקים לב' חלקים ר"ז מימין וק"ג משמאל, ר"ז עולמות באים בשביל עשה טוב, וק"ג הם עבור הסור מרע, ברש"י גדר מזה וגדר מזה סתם גדר של אבנים, גדר בגימטריא ר"ז ואבנים בגימטריא ק"ג, גדר מזה וגדר מזה מרמז להני ש"י עולמות שהיו במשעול הכרמים, והיו גד"ר מזה וק"ג דהיינו אבנים מזה, ולפ"ד מובן למה שינה התרגום יונתן שהיו שני מיני גדרים בחינות שונות, וכתיב "ותלחץ אל הקיר" קיר בגימטריא ש"י שהוא כוחו של ר' שמעון שהוא הכח של הש"י עולמות, וכתיב "ותלחץ את רגל בלעם", רגל בלעם הוי אותיות בל"ג לעומר, כתיב בתהלים "ולא הסגרתני ביד אויב" ואיתא במגלה עמוקות רמז על בלעם כי ביד אויב הכונה על בלעם כי יד אויב גימטריא ל"ג ורש"י מביא שבלעם מת כשהיה בן ל"ג ומרמז לכח של ל"ג בעומר שהוא מכניע כוחו של בלעם, וכתיב "ולא הסגרתני" וזה עולה בגימטריא רבי שמעון בן יוחאי וכו' ע"כ מעט מזעיר דבריו הנפלאים של החמרא טבא, על דרך העבודה יש לבאר קצת הענין שהיה מלחמה בין יעקב אבינו ולבן, לבן בא בטענה "הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני", עיקר הטענה היה שרצה לבטל ההבדל בין ישראל לעמים הכל הוא אחד כלל ישראל מתייחס אחריו, ויעקב אבינו עשה גלעד ביני ובינך להראות שיש הבדל בין ישראל לעמים, תיקן גל של אבנים להראות ההבדל וכו'. עכ"ל.


**לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל**

ניתן לפנות בכתובת: **emekhashavua@gmail.com**

או להשאיר הודעה במספר: **(001)- 516-581-3597**

או בפקס: **1532-5326259**

**לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל**

**לרכישה מוזלת של ספרי המחבר**

**במוקד ההזמנות של י. בלוי**

**bloy.co.il • 054-856-40-33**

**bloyseforim@gmail.com**

כמו"כ ניתנת האפשרות לקבל את הספרים בחינם לכוללים, ישיבות ולבתי כנסיות ומדרשות

אות לתופת

עימוד שהופך טקסט ליצירה

otl74041@gmail.com | 05276-74041

הפצה פרסום ושיווק ספרים

י. בלוי עד הבית